

conclusion у блоці коментарів (8). Дискурсивна роль ФЄ *in the long run* у заключному абзаці (9) полягає у виконанні підсумково-проспективної функції, тобто у зображенні неминучого погіршення у сфері економіки в майбутньому.

Висновки. В англomовних трифразеологічних журнальних статтях – текстах з трьома ФО, які описують кілька референтів – ФО разом з іншими одиницями забезпечують формально-смысловий рівень композиції. Відповідно до розміщення ФО у змістових блоках статей диференціюємо подієву, подієво-композиційну і подієво-дискурсивну моделі уживання досліджуваних одиниць в англomовних журнальних текстах. За подієвої моделі ФО характеризують компоненти референтної ситуації у блоці головної події і пов'язаних із ним секціях коментарів і вербальних реакцій, за подієво-композиційної моделі одні ФО зображують головну подію, а інші описують попередній або супутній стан справ. За подієво-дискурсивної моделі одні ФО подають головну подію, а інші забезпечують зв'язність змісту повідомлення. За подієвої і подієво-композиційної моделей досліджувані одиниці виконують функцію статусної характеристики осіб і державних установ. За подієво-композиційної і подієво-дискурсивної моделей ФО здійснюють функцію загальноситуативної характеристики окремих складників ситуації, які не вступають в ієрархічні відношення.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у виявленні функцій ФО в англomовних чотирифразеологічних журнальних статтях.

Література

Безменова Н. А. Очерки по теории и истории риторики / Н.А. Безменова. – М. : Наука, 1991. – 215 с. Талавіра Н.М. Функції прийменникових безартикульних зворотів у композиції інформаційно-аналітичних статей англomовних журналів / Н.М. Талавіра // Науковий вісник Чернівецького університету. Серія Германська філологія. – 2014. – Вип. 692–693. – С. 256–259. Dijk van T.A. News schemata / T.A. van Dijk // Studying Writing. Linguistic Approaches. – Beverly Hills : Sage, 1986. – P. 155–186. Fraser B. What are discourse markers? / B. Fraser // Journal of Pragmatics. – 1999. – Vol. 31. – P. 931–952. Schiffrin D. Discourse Markers / D. Schiffrin. – Cambridge : Cambridge University Press, 1987. – 364 p.

УДК 81'22+81'373.612.2

СМЕЦЬ О.В.

(Хмельницький національний університет)

ПРИЙОМ ВИСУНЕННЯ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ В АСПЕКТІ ПЕРЕКЛАДУ

У статті досліджується прийом висунення у художніх прозових творах сучасних британських і американських письменників. Відзначається роль сильних позицій у створенні ефекту висунення. Характеризуються принципи висунення та засоби їх передачі в українському перекладі.

Ключові слова: висунення, сильна позиція, аллюзивний заголовок, когезія, прийом перекладу.

Емец А.В. Приём выдвижения в художественном тексте в аспекте перевода. В статье исследуется приём выдвижения в художественной прозе современных британских и американских писателей. Определяется роль сильных позиций в создании эффекта выдвижения. Характеризуются принципы выдвижения и способы их передачи в украинском переводе.

Ключевые слова: выдвижение, сильная позиция, аллюзивный заголовок, когезия, приём перевода.

Yemets O.V. The device of foregrounding in the literary text: the translation aspect. The device of foregrounding in the literary prose of modern British and American writers is investigated in the article. The role of strong positions in the creation of foregrounding is singled out. The principles of foregrounding are characterized as well as the devices of rendering them in the Ukrainian translation.

Key words: foregrounding, strong position, allusive title, cohesion, translation device.

Одним з основних понять стилістики є висунення (foregrounding). Термін був введений представниками Празького лінгвістичного гуртка та російськими формалістами. **Висунення** визначається як способи формальної організації тексту, що фокусують увагу читача на певних елементах повідомлення і встановлюють семантично релевантні відносини між елементами одного або різних рівней [Арнольд 2002, с.99]. Одне з сучасних визначень висунення також виділяє той факт, що ті елементи повідомлення, на яких концентрується увага читача, викликають здивування своєю несподіваністю і і непередбачуваністю з метою

підкреслення певної думки [Селіванова 2011, с.64]. Висунення (foregrounding of language) є важливою рисою художнього, оскільки вона сприяє реалізації як естетичної, так і прагматичної функцій [Bednarova-Gibova 2012, с.28-29]. Традиційно, основними принципами висунення вважаються стилістична конвергенція, зчеплення (coupling), ефект ошуканого очікування (effect of defeated expectancy). На наш погляд, цей перелік є неповним, давно не переглядався і не доповнювався. Крім того, у зв'язку з тенденцією до використання лінгвістичного аналізу у теорії та практиці перекладу недостатньо висвітлений перекладацький аспект висунення.

Тому **метою** нашого дослідження є виявлення засобів передачі прийому висунення у перекладі художніх прозових творів. **Матеріалом** роботи є прозові твори британських і американських письменників кінця ХХ- початку ХХІ століть. **Предмет** дослідження становить роль сильних позицій тексту у прийомі висунення та переклад мовних одиниць у цих позиціях.

Як відомо, до сильних позицій тексту належать заголовок, епіграф, початок і кінець твору [Арнольд 2002, с.69]. З одного боку, ці частини тексту є найбільш помітними, з іншого боку, мовні одиниці у сильних позиціях несуть особливо важливу інформацію як для автора, так і для читача. Заголовок як сильна позиція найчастіше є полісемантичним у зв'язку з фактичною відсутністю лівого контексту. «Заголовок – це структура, що передує текстові, стоїть над ним і перед ним. Тому заголовок сприймається як мовний знак, що перебуває поза текстом і має певну самостійність» [Кочан 2008, с.58]. Важливу семантичну і прагматичну роль відіграють алюзивні заголовки. В оповіданнях видатного американського письменника Рея Бредбері алюзії у заголовках мають літературну основу: “There Will Come Soft Rains” (вірш С.Тіздейл), “And the Moon Be Still as Bright” (Д.Байрон).

Смисл алюзивного заголовку в оповіданні Р.Бредбері “There Will Come Soft Rains” розкривається ретроспективно. Це оповідання не про красу природи, а зловісне передбачення майбутнього: техніка працює без людей, а люди загинули під час війни. Разом з тим сам вірш С.Тіздейл, який повністю подано у середині твору як цитату, базується на антитезі – краса і вічність природи і загибель людства:

Not one would mind, neither bird nor tree,
If mankind perished utterly.
And Spring herself, when she woke at dawn.
Would scarcely know that we were gone.

У художньому перекладі значну роль відіграє здатність перекладача зрозуміти і відтворити стиль оригіналу, у тому числі стилістично забарвлені мовні одиниці. У перекладі художніх текстів інколи більш важливим є, як автор сказав, ніж те, що він сказав [Bednarova-Gibova 2012, с.30].

Передача алюзивного заголовку в українському перекладі твору Бредбері виконано методично правильно – подано переклад першого рядка вірша Тіздейл «Дощі випадають»:

Дощі випадають, над гладдю ріки
Зі співом кружляють прудкі ластівки [...]
(переклад Д. Паламарчука).

На мій погляд, заголовок у перекладі безбарвний відсутній епітет з оригінального тексту. Я вважаю, що переклад моєї студентки Юлії Якимчук є більш точним:

Там ласкаві випадуть дощі [...]

До речі, переклад цієї поезії С. Тіздейл вміщено у журналі «Всесвіт», №5-6 за 2012 рік.

Алюзія у сильній позиції також може вважатися одним із принципів висунення, актуалізації важливої семантичної інформації у тексті. Це доводить заголовок іншого оповідання Бредбері “And the Moon Be Still as Bright”. Оповідання містить повний текст поезії Д.Байрона, а заголовок – це останній рядок першої строфи його вірша:

So we'll go no more a- roving
So late into the night,
Though the heart be still as loving,

And the moon be still as bright.

Функція інтертекстуальних елементів у цьому тексті полягає у порівнянні земного і марсіанського пейзажів, відображенні ностальгічних почуттів по рідній платині. Поезія Байрона в українському тексті твору Бредбері подано у перекладі І. Драча, досить далекому від оригіналу:

Не плеснуть весла в синій тиші,
не прийме човен нас вночі,
Хоч серце знов коханням дише
і ллється місяць в комиші.

Проте для перекладу заголовка О. Терех чомусь обрав перший рядок поезії Байрона: «Не плеснуть весла в синій тиші», а не останній, ближчий до оригіналу.

Досить парадоксальними, навіть гірко-іронічними є заголовки творів відомого письменника Фредеріка Форсайта. Щоправда, ця парадоксальність розкривається ретроспективно, завдяки когезії заголовку з іншою сильною позицією – кінцівкою. Оповідання “No Comebacks” має несподіване і шокуюче завершення: найманий кілер вбиває кохану жінку головного героя, плейбоя і мільйонера Хендерсона. Суть у тому, що Хендерсон найняв кілера вбити чоловіка місіс Самерс. І ось кілер холоднокровно повідомляє: “*Don't worry, monsieur*”, he said reassuringly, “*there will be no comebacks. I shot her too*”. («Не хвилюйтесь, месє», запевнив він, «не буде ніяких наслідків. Я її теж вбив»). Форсайт не подає реакції Хендерсона, але можна зрозуміти його потрясіння. Можливо, ця історія буде для нього певним катарсисом, примусить зрозуміти мораль і людяність. Переклад цього оповідання був надрукований у журналі «Всесвіт», і заголовок переклали «Нема чого боятися». Контекстуально, переклад вірний, але заголовне слово *comeback* втрачає свою багатозначність, юридичний і моральний зміст. На наш погляд, краще перекласти заголовок так: «Не буде ніяких наслідків». Це дозволить відтворити багатозначність заголовного слова і його зв'язок з кінцівкою оповідання.

Дещо інший тип висунення – лексико-синтаксичний – спостерігається у заголовку оповідання “What We Talk about When We Talk about Love” відомого американського письменника Реймонда Карвера. У заголовку реалізується не лише лексичний повтор (*talk*), але й синтаксичні засоби – паралелізм і анафора. Завдяки сильній позиції дієслово *talk* у першій частині заголовку отримує контекстуальне значення *imply, mean* (мати на увазі). Контактна когезія заголовних слів підсилюється лексичною когезією на початку твору. Лексима *love* (іменник і дієслово) повторюється на першій сторінці 12 разів: *real love; spiritual love; That's not love; But he loved me*. Таким чином, актуалізується перспекція заголовних слів. Проте парадоксальність початку твору полягає у використанні протилежної за семантикою і прагматикою лексики із семантичного поля «Жорстокість» – *kill; beat; knock; crazy; Terry said the man she lived with before she lived with Mel loved her so much he tried to kill her*. Антитеза створює парадокс, оскільки для Террі, учасниці розмови, справжнє кохання включає насильство і жорстокість, як це було з боку її колишнього чоловіка. Враховуючи неоднозначність заголовних слів *talk* і *love*, сам заголовок можна перекласти так: «Що ми хочемо сказати, коли говоримо про кохання»

Аналогічний тип висунення, який базується на лексичній когезії, реалізується на початку одного з останніх романів Стівена Кінга «11/22/63». Власне, сам заголовок є алюзивним, оскільки вказує на відому трагічну подію в історії США – вбивство президента Джона Кеннеді. Зовні, друга сильна позиція, тобто початок твору, здається не пов'язана із заголовком. Проте семантичне поле «Плач» налаштовує на сумну подію як у внутрішньому емоційному стані головного персонажа, так і у зовнішньому світі. Дієслово *cry* та дієприкметник *crying*, а також близькі за семантикою лексичні одиниці *tearlessly* та *shed tears* використовуються 7 разів у перших чотирьох абзацах: *I have never been what you'd call a crying man; I didn't cry when I saw her off*. Цей фрагмент базується на антитезі – плакати – не плакати; і важливим компонентом семантичного поля є термін “*nonexistent emotional gradient*”, яким колишня дружина характеризує свого чоловіка, головного героя твору.

Лексична когезія у сильній позиції взаємодіє із синтаксичними повторами – анафорой, паралелізмом, переліком. Разом з тим своєрідна спадна градація (смерть батьків – розлучення) має іронічну забарвленість, і тому відсутність сліз у головного героя створює ефект очікування. Очевидно, можлива більша трагедія в його житті. Цей ефект реалізується в кінці твору С.Кінга.

В українському перекладі дієслово *плакати* використано 6 разів, а в російському навіть 7: *Я ніколи не належав до тих, кого називають плаксіями; Я не плавав, коли дивився, як вона від'їжає*. Тобто, лексичні і синтаксичні повтори як елемент висунення відтворені досить точно і вдало.

Заголовок оповідання сучасного письменника Тома Хокінса “*Wedding Night*” здається прозорим і зрозумілим. Проте, ні про яку шлюбну ніч у творі мова не йде. Цей текст – своєрідна притча про самотність і кохання, про подолання самотності. Головний персонаж – звичайний продавець газет на автостанції. Одного разу він побачив молоду жінку, хіппі, пригостив її їжею і запропонував відпочити у нього вдома. Дівчина була розчулена: *She stroked my hair and said my heart was full of love*. Дівчина заснула, а продавець спав біля неї на підлозі. Вранці дівчина пішла. Для самотнього чоловіка ця зустріч стала важливою, як шлюбна ніч. Парадокс як принцип висунення реалізується у сюжеті оповідання, у когезії однієї сильної позиції – заголовка – з іншою, кінцівкою твору: *Some good marriages don't last long*. Слова *wedding* і *marriages* відносяться до одного семантичного поля, вони об'єднують текст темою кохання, співчуття.

Парадокс стає основою висунення в оповіданні американського письменника Едварда Хоука “*Zoo*”. Оповідання має фантастичну канву – міжпланетний корабель професора Х'юго привозив на землю багато фантастичних істот з інших планет: *three-legged creatures from Venus, or tall, thin men from Mars, or even snakelike horrors from somewhere more distant*. Серед них були і конеподібні істоти: *small, horse-like animals*. Жителі Землі з острахом і інтересом дивились на цих тварин, за що вони платили один долар. Після відвідування зоопарку земляни були задоволені: *the Earth peoples agreed that this had been the very best Zoo yet*.

Але через 2 місяці міжпланетний корабель Х'юго привіз конеподібних пауків на їх рідну планету Каан. Коли батько і син почали розповідати про свої враження від мандрівки, виявилось, що їм було цікаво.

The little one ran up the wall of the cave. “On the place called Earth it was the best. The creatures there wear garments over their skins, and they walk on two legs.

“But isn't it dangerous?” asked the she creature.

“No”, her mate answered. “There are bars to protect us from them”.

Підсумовуючи свої враження, синочок сказав: *“It was the very best Zoo ever...”*. Таким чином, спостерігається когезія між двома частинами оповідання. Парадокс полягає у тому, що конеподібні істоти з планети Каан вважають, що були у зоопарку також, і земляни для них такі ж дивні істоти, як конепавуки для землян. Рамковий повтор заголовного слова *zoo* у двох інших сильних позиціях (кінцівках двох частин тексту), повтор двох речень про найкращий зоопарк створює незвичний композиційний **прийом зворотного паралелізму** у сюжеті. Реалізується одночасно і гумористичний, і гуманістичний ефект: різниця у зовнішності і поведінці не повинна приводити до зверхнього ставлення, а сприяти толерантності.

Перекладацький інтерес становить заголовне слово. Його зв'язок з двома сильними позиціями дозволив студентам 5 курсу перекласти заголовок не дослівно, а з розширенням: *Найкращий зоопарк*. Такий переклад відповідає духу текста і реалізує дистантну когезію. Разом з тим під час обговорення виникло питання – як краще перекласти: *зоопарк* чи *звіринець*? У цілому слово *зоопарк* є більш нейтральним, а лексема *звіринець* у контексті оповідання отримує негативну забарвленість і руйнує ідею примирення, толерантності.

У підсумку можна сказати, що алюзії, зокрема алюзивні заголовки, є одним з принципів висунення у художньому тексті. Якщо алюзія повторюється у тексті, у тому числі як цитата з поезії, то це сприяє когезії частин твору, а, з іншого боку, надає тексту багатозначності

завдяки зв'язку з прецедентним текстом з іншої культури або епохи. Переклад алюзивних заголовків є традиційним – використовується існуючий український цільовий текст. Разом з тим, як показує дослідження, перекладені заголовки досить далекі від оригіналу за семантикою, і нерідко такий переклад важко впізнати знавцю мови-джерела. Це можна пояснити тим, що перекладачі оповідань і перекладачі прецедентних текстів – різні люди, і переклад не завжди узгоджений.

Висунення також може базуватися на парадоксі як прояві ефекту ошуканого очікування. У такому випадку парадоксальний смисл заголовних слів стає зрозумілим завдяки зв'язку двох сильних позицій – заголовка і кінцівки твору. У такому випадку перекладач повинен зберегти єдність, когезію цих елементів тексту.

Третій тип висунення, визначений у нашій роботі, включає лексичну когезію, використання значної кількості лексичних одиниць з одного семантичного поля. Така надмірність лексики у сполученні з синтаксичними повторами сприяє створенню емоційного фону, виділенню певної теми на початку твору. Саме з цієї причини ми включили у дослідження початковий фрагмент роману С.Кінга. І в українському, і в російському перекладах лексична когезія досить успішно відтворена.

Наведені принципи висунення актуалізуються у сучасних письменників різною мірою – окремо або у взаємодії з традиційно прийнятими принципами, як от: парадокс і ефект ошуканого очікування, зчеплення (синтаксичні повтори) і лексична когезія. Перспективи подальшого дослідження полягають у вивченні принципів висунення у поетичних текстах та перекладі мовних засобів висунення у поезії.

Література

Арнольд.И.В. Стилистика. Современный английский язык/ И.В.Арнольд. – М.:Флинта:Наука, 2004. – 384 с. Кочан І.М. Лінгвістичний аналіз тексту/ І.М.Кочан. – 2-е вид. – К.:Знання, 2008. – 423 с. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія/ О.О.Селіванова. – Полтава: Довкілля – К, 2011. – 844 с. Bednarova-Gibova K. Non-literary and Literary Text in Translation/ K. Bednarova-Gibova. – Presov:Presov University,2012. – 100 p.

УДК 81'42

ЕРШОВА І.М.

(ССЗШ № 46 з поглибленим вивченням англійської мови ім. В. Чорновола м. Львова)

ПРЕЗЕНТАЦІЯ POWERPOINT ЯК МУЛЬТИМЕДІЙНИЙ ЖАНР НА УКРАЇНОМОВНИХ ТА АНГЛОМОВНИХ ІНТЕРНЕТ-САЙТАХ

Стаття присвячена розглядові презентації PowerPoint як мультимедійного жанру на україномовних та англійськомовних Інтернет-сайтах. Розглядаються комунікативні параметри уроку хімії. Результати дослідження підкріплені прикладами презентації PowerPoint, розміщених на Інтернет-сайтах: <http://www.teacherjournal.com.ua>; <http://ukrslides.com.ua>; <http://www.science.pppst.com>; <http://www.worldofteaching.com>.

Ключові слова: мультимедійний жанр, презентація PowerPoint, адресант, адресат.

Ершова И.Н. Презентация PowerPoint как мультимедийный жанр на украиноязычных и англоязычных Интернет-сайтах. Статья посвящена рассмотрению презентации PowerPoint как мультимедийного жанра на украиноязычных и англоязычных Интернет-сайтах. Рассматриваются коммуникативные параметры урока химии. Результаты исследования подкреплены примерами презентации PowerPoint, размещенных на Интернет-сайтах: <http://www.teacherjournal.com.ua>; <http://ukrslides.com.ua>; <http://www.science.pppst.com>; <http://www.worldofteaching.com>.

Ключевые слова: мультимедийный жанр, презентация PowerPoint, адресант, адресат.

Yershova I.M. The PowerPoint Presentation as a Multimedia Genre on the Ukrainian and English Websites. The present paper presents the PowerPoint Presentation as a media genre on the Ukrainian and English websites. The communicative parameters of chemistry lessons are considered. The author gives the examples of the PowerPoint Presentations on the websites: <http://www.teacherjournal.com.ua>; <http://ukrslides.com.ua>; <http://www.science.pppst.com>; <http://www.worldofteaching.com>.

Key words: multimedia genre, PowerPoint Presentation, addresser, addressee.

Сучасна система освіти постійно оновлюється, зазнає змін. Важливим фактором, що визначає характер змін у системі освіти, є науково-технічний прогрес, який не можливий без комп'ютерних технологій, які постійно вдосконалюються, стають більш доступними.